

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ФАХОВИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ "УКРАЇНСЬКИЙ МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ ДИСКУРС"
ВИДАВНИЦТВО «ГЕЛЬВЕТИКА»

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

UCRAINA LIBERTATEM

ТРАНСФОРМАЦІЯ
ГУМАНІТАРНОЇ СФЕРИ
ТА КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ
ПІД ВПЛИВОМ ВІЙНИ

УДК 1/7:130.2:7.01

К26

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Редакційна колегія

Ковальчук О.В. – голова, кандидат мистецтвознавства, доцент, декан факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Циганик М.І. – кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка

Роготченко О.О. – доктор мистецтвознавства, професор, член-кореспондент Національної академії мистецтв України, голова редакційної колегії фахового наукового журналу «Український мистецтвознавчий дискурс»

Сиротинська Н.І. – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри музикознавства і хорового мистецтва факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка

Савицька І.М. – кандидат філософських наук, доцент, декан гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України

Карпов В.В. – відповідальний редактор, доктор історичних наук, завідувач кафедри дизайну факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Єфімов Ю.В. – старший викладач кафедри дизайну факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, креативний директор рекламної агенції «Медіа Партнер Україна»

Волгін Ю.Є. – старший викладач кафедри дизайну факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

К26 Ucraina libertatem. Трансформація гуманітарної сфери та культурного простору під впливом війни. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ. 11 листопада 2025 року / Ред. кол. : О.В. Ковальчук (голова), М.І. Циганик, В.В. Карпов (відп. ред.) та ін. Київ : Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2025. 311 с.

ISBN

У збірнику опубліковано матеріали учасників конференції, що висвітлюють актуальні питання процесів розвитку української гуманітаристики та культурно-мистецького простору у час воєнного стану, викликаного військовою агресією з боку російської федерації.

Автори відповідальні за достовірність наведених фактів, повноту та системність висвітлення питань, що досліджують, написання власних імен та географічних назв, покликань на джерела та літературу.

УДК 1/7:130.2:7.01

ISBN

@Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка

@Видавництво “Гельветика”

УДК 378.147:7.05:37.015.3:17.022.1

Лихолат Олена Віталіївна,

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дизайну

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Київ, Україна

ГУМАНІСТИЧНИЙ ВИМІР ІННОВАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ З ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ В УМОВАХ ВІЙНИ

***Анотація.** У статті розглянуто гуманістичний вимір інновацій у професійній підготовці магістрів з графічного дизайну в умовах війни. Акцент зроблено на трансформації змісту та ціннісних орієнтирів дизайн-освіти, що зумовлено екзистенційними викликами сучасності, цифровізацією освіти та необхідністю поєднання технологічної компетентності з гуманітарною рефлексією. Обґрунтовано, що гуманістичний підхід до інновацій у графічному дизайні спрямований на розвиток етичної свідомості, емпатії, культурного діалогу та відповідального мислення майбутніх фахівців. Запропоновано систему технологічних, методичних та ціннісних векторів оновлення магістерської програми, серед яких ключовими є захист пам'яті, ментальна стійкість, відповідальна комунікація, екологічна свідомість та культурна дипломатія. У статті підкреслено, що графічний дизайн у час війни набуває ролі гуманітарного опору, стаючи засобом культурного відродження, збереження ідентичності та утвердження людяності.*

***Ключові слова:** графічний дизайн, гуманістичний вимір, інновації, професійна підготовка, магістри, освіта під час війни, ціннісний вектор, дизайн-освіта, культурна ідентичність.*

Актуальність теми дослідження. У час, коли українська освіта переживає глибоку трансформацію під впливом війни, гуманістичний вимір стає центральною віссю професійної підготовки магістрів з графічного дизайну. Освітній процес, який ще нещодавно тяжів до технологічних інновацій, сьогодні знову повертається до свого головного призначення – формування людини як творця, здатного мислити критично, співпереживати й відповідально діяти при виконанні професійних завдань. Як зазначають І. Небесник, Г. Бучківська та В. Халайцян [1], графічний дизайн сьогодні охоплює не лише традиційні напрями, а й інтерактивні цифрові форми, мультимедійні рішення та тривимірне моделювання, що визначає його роль як «феномена художньо-проектної культури» [1, с. 45]. У цих умовах надзвичайно важливим стає питання

не лише технічної, а й гуманістичної підготовки фахівців, здатних усвідомлено використовувати візуальні засоби для комунікації, культурного діалогу й підтримки людяності в кризові часи. В умовах екзистенційних викликів війни графічний дизайн стає не лише засобом комунікації, а формою культурного спротиву, способом утвердження національної ідентичності, пам'яті та людяності.

Система професійної підготовки магістрів з графічного дизайну у XXI столітті переживає стрімку трансформацію, зумовлену цифровізацією освіти. Проте інновації у підготовці магістрів набувають гуманістичного змісту, коли технологія перестає бути самоціллю і стає інструментом розвитку мислення, емпатії та культурного самовираження. Провідні фахівці у сфері дизайну Майкл Мейер (Michael Meyer) та Дональд Артур Норман (Donald Arthur Norman) [2] переконливо доводять, що дизайн-освіта XXI століття повинна переосмислити власні методи, відходячи від формального оволодіння інструментами до формування здатності бачити смисли та взаємозв'язки між людиною, культурою й технологією. В українському контексті це означає створення навчального середовища, у якому інновації – це не лише цифрові технології чи AI-застосунки, а й педагогічні практики співпраці, взаємної підтримки, творчої рефлексії, переходу до праці над реальними соціально значимими кейсами [3].

Попри зростання кількості наукових досліджень, присвячених підготовці фахівців графічного дизайну, недостатньо дослідженою залишається методологічна база змісту навчання на основі інтеграції технологічних інновацій, гуманістичного виміру та соціальної відповідальності в контексті воєнних та гібридних викликів.

Мета статті полягає в окресленні ключових напрямів оновлення змісту магістерської програми «Графічний дизайн» відповідно до сучасних викликів цифрової економіки, глобальних трендів дизайн-освіти та воєнних викликів сучасного українського суспільства за технологічним, методичним та ціннісним векторами інновацій.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку України визначається екзистенційними викликами, спричиненими повномасштабною військовою агресією. Війна, що триває в Україні, радикально змінює контекст функціонування дизайн-освіти. Вона виявляє потребу у фахівцях, які можуть поєднати творчість, технологічну грамотність і гуманістичне мислення. В умовах воєнного протистояння та інформаційної війни, сфера графічного дизайну вийшла за межі суто естетичної та

комерційної площини, перетворившись на ключовий інструмент культурного спротиву, збереження ідентичності, стратегічної комунікації та трансляції національних смислів через візуальну мову. Війна кардинально змінила ціннісні пріоритети суспільства, вимагаючи від професіоналів графічного дизайну не лише володіння технічними навичками, але й глибокої соціальної, етичної та громадянської відповідальності. Дизайнер більше не є лише виконавцем комерційного замовлення. Він стає медіатором сенсу, відповідальним за збереження національної пам'яті, трансляцію гуманістичних наративів, протидію дезінформації та формування ментальної стійкості аудиторії. Ця стратегічна роль гостро підкреслює недостатність традиційних освітніх підходів, орієнтованих переважно на ринкові механізми.

У цьому сенсі гуманістичний вимір інновацій у професійній підготовці магістрів з графічного дизайну полягає не лише в оволодінні новими цифровими інструментами, а в тому, щоб технологічні інновації сприяли розвитку людяності, творчості та критичного мислення.

Війна радикально змінила уявлення про мету дизайнерської освіти. Сьогодні вона не може і не повинна бути нейтральною. Дизайн у війні набуває гострого етичного виміру, стаючи прямою формою гуманітарного опору та культурної оборони. Цей зсув перетворює дизайн із суто естетичної чи комерційної послуги на стратегічний інструмент національної стійкості. Візуальні продукти стають не просто елементом комерційного середовища, а частиною соціального й політичного наративу, що формує національну ідентичність, зміцнює психологічну стійкість і підтримує моральну єдність суспільства. Студенти-графіки українських вишів перетворюють візуальну мову навчальних графічних завдань на зброю правди, пам'яті та солідарності, створюючи плакати, соціальні кампанії, айдентику волонтерських ініціатив, які підтримують націю у кризові моменти.

Можна стверджувати, що на теренах України настав кінець «нейтрального» графічного дизайнера. Традиційні західні моделі дизайн-освіти часто оперували концепцією ціннісно-нейтрального фахівця, завдання якого зводилося до ефективного розв'язання технічного завдання від клієнта. Однак, в умовах, коли інформація є зброєю, а культура стає мішенню, «нейтральність» дорівнює співучасті. Сучасна українська освіта повинна готувати фахівців, які усвідомлюють, що їхні візуальні рішення завжди мають політичний та соціальний контекст. Це вимагає включення до

навчального процесу критичного аналізу пропаганди, етики візуальної комунікації та механізмів протидії дезінформації.

В сучасних умовах і відповідно до сучасних викликів цифрової економіки, глобальних трендів дизайн-освіти та воєнних викликів сучасного українського суспільства магістерська програма графічного дизайну має трансформуватися у гнучку, міждисциплінарну та гуманістично орієнтовану освітню модель, здатну поєднувати технологічну компетентність із розвитком критичного, креативного та етичного мислення. Така програма має формувати нову генерацію дизайнерів-дослідників, які не лише володіють інструментами цифрового середовища (традиційні графічні інструменти, AI-дизайн, AR/VR, генеративна графіка, інтерактивні медіа), а й розуміють соціальні та культурні наслідки своєї діяльності.

У межах технологічного вектора інновацій сьогодні критично важливо інтегрувати інструменти штучного інтелекту (AI), автоматизованого прототипування, візуальної аналітики та адаптивних навчальних платформ. Ці інструменти не лише розширюють можливості самостійної роботи студентів, але й створюють умови для персоналізованого навчання, дозволяючи магістрам опановувати новітні технології швидко, гнучко, в індивідуальному темпі. Паралельно з цим, методичний вектор вимагає рішучого переходу від традиційних лекційно-практичних форм до проєктно-дослідницьких студій, кейс-орієнтованого навчання та гнучких гібридних освітніх форматів, в тому числі і на основі ділових ігор. Така трансформація є фундаментальною, бо зміщує фокус з пасивного споживання інформації на активне системне мислення. Студенти вчаться не просто оформлювати графічні роботи, а розв'язувати комплексні проблеми, ефективно співпрацювати в командах і, що найважливіше в сучасних умовах, створювати соціально значимі дизайн-продукти, які мають реальний вплив на суспільство та культурний простір.

Ціннісний вектор інновацій передбачає виховання у здобувачів освіти гуманістичного світогляду, що базується на принципах етичної відповідальності, емпатії, культурного діалогу та візуального мислення як інструменту підтримки людяності. У воєнних реаліях саме дизайнер, здатний поєднати технологію і гуманізм, стає посередником між культурою, емоцією та інформацією, перетворюючи графічний дизайн на засіб духовного опору і відродження нації. Ціннісними векторами такої підготовки в умовах війни є:

- Захист пам'яті, коли дизайнери стають архіваріусами нації, використовуючи інструменти візуалізації даних та інтерактивних медіа для документування воєнних злочинів, втрат культурної спадщини та героїзму. Це пряма дія, спрямована проти спроб ворога стерти українську історію.
- Ментальна стійкість, яка реалізовується, коли дизайн використовується для психосоціальної підтримки суспільства, а саме для створення комунікаційних кампаній, що сприяють ціннісній регенерації, знімають рівень тривожності та консолідують громадянську свідомість навколо життєствердних наративів.
- Пряма дія, коли в процесі навчання магістри перетворюють свій продукт на інструмент мобілізації ресурсів (наприклад, через інтеграцію QR-донатів, волонтерських платформ), що робить акт споживання чи взаємодії з дизайном формою активної громадянської позиції.
- Відповідальна комунікація, яка формує у майбутніх дизайнерів здатність до критичного аналізу інформаційного простору, протидії дезінформації та формування візуальних наративів, що підтримують правду, довіру й солідарність у суспільстві. У межах цього напрямку особливе значення мають етичні стандарти візуальної журналістики, соціального дизайну та сторітелінгу, спрямованого на утвердження гуманістичних цінностей.
- Екологічна свідомість, що розглядає дизайн не лише як естетичну чи функціональну діяльність, а як спосіб гармонізації взаємин людини, природи й технології. У навчальному процесі це реалізується через впровадження принципів сталого дизайну, екологічної графіки, використання енергоефективних цифрових рішень і створення соціальних кампаній, які виховують культуру відповідального споживання.
- Соціальна взаємодія, яка передбачає виховання у студентів готовності працювати з реальними громадами, ініціювати проєкти соціальної єдності, інклюзії, рівності можливостей. У рамках цього вектора навчальні завдання перетворюються на форми сервісного навчання, де дизайн виступає як інструмент соціальної співдії та підтримки вразливих груп населення.
- Ідентифікаційна саморефлексія, яка полягає у формуванні у здобувачів освіти здатності осмислювати власну національну, культурну й професійну ідентичність через творчі практики. Дизайн у цьому контексті стає засобом діалогу між минулим

і сучасним, між локальним і глобальним, допомагаючи студентам усвідомити свою роль у культурному відродженні країни.

- Культурна дипломатія, що спрямовує зусилля дизайнерів на створення візуальних образів, здатних репрезентувати українську культуру у світі. Через освітні проєкти, міжнародні колаборації, участь у бієнале та онлайн-платформах, майбутні магістри набувають досвіду комунікації гуманістичних смислів поза межами національного контексту, зміцнюючи імідж України як держави з високою візуальною культурою та ціннісною зрілістю.

У сукупності ці ціннісні вектори формують нову, критично важливу модель професійної підготовки магістрів з графічного дизайну. У ній навчання стає не лише шляхом до професійної майстерності, а й способом підтримки людяності, духовної стійкості та соціальної єдності – ключових складників гуманістичного відродження країни у час війни. Оновлена магістерська програма з графічного дизайну має стати інтелектуальною лабораторією майбутнього, у якій студент не просто опановує технічні навички, а навчається бачити, осмислювати й творити сенси – як дизайнер, громадянин і гуманіст.

Висновки. У результаті дослідження обґрунтовано, що професійна підготовка магістрів з графічного дизайну в умовах війни має виходити за межі суто технологічної парадигми та орієнтуватися на гуманістичні цінності, які забезпечують цілісність особистості майбутнього фахівця. Інновації в освітньому процесі повинні не лише підвищувати ефективність навчання, а й сприяти формуванню критичного мислення, емпатії, соціальної відповідальності та культурної рефлексії.

Визначено три ключові напрями оновлення змісту магістерської програми: технологічний вектор, що передбачає інтеграцію цифрових технологій, штучного інтелекту та мультимедійних платформ для розширення креативних можливостей студентів; методичний вектор, який акцентує увагу на проєктно-дослідницькому навчанні, міждисциплінарних студіях і роботі над реальними соціальними кейсами; ціннісний вектор, що формує гуманістичний світогляд, орієнтований на культурну пам'ять, ментальну стійкість, відповідальну комунікацію, екологічну свідомість, соціальну взаємодію, ідентичність і культурну дипломатію.

Отже, гуманістичний вимір інновацій у підготовці магістрів з графічного дизайну виступає необхідною умовою розвитку української дизайн-освіти в умовах війни.

Він сприяє відновленню культурного потенціалу нації, формуванню нової моделі творчої освіти – освіти, що виховує не лише професіонала, а й мислячу, співчутливу та соціально активну особистість.

Список використаних джерел:

1. Небесник І., Бучківська Г., Халайцян В. Розвиток графічного дизайну у ХХІ столітті: етапи розвитку. Актуальні питання гуманітарних наук. Мистецтво. Вип. 63, том 2, 2023. 336 с. С. 30-36. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/63_2023/part_2/63-2_2023.pdf
2. Meyer W., Norman D. A.. Changing Design Education for the 21st Century. She Ji: The Journal of Design, Economics, and Innovation, 6 (1). 2020. P. 13-49. DOI: 10.1016/j.sheji.2019.12.002
3. Лихолат О. Пошук шляхів удосконалення освітньої програми з графічного дизайну магістрів. Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку» / За загальною редакцією Д. Кільдерова, В. Харламенко. Київ, 2025. С. 576-579. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/893acc40-a01a-43c6-92d3-ae74442f803b/content>